

MAGYARORSZÁG

BUDAPEST, 1901 MÁJUS 17.

P É N T E K

VIII. ÉVFOLYAM 116. SZÁM

Előfizetési ár: negyedévre 7 Korona, egész évre 28 Korona.
Egyes szám ára helyben 3 fillér, vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő
Holló Lajos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Teréz-körút 19. szám
Hirdetések nonpareille számítással díjazás szerint.

Utolsó mérkőzés.

Budapest, máj. 16.

A nagy vitézkedés czigányul végződött. «Fogjatok meg, mert ütök!» . . . Senki sem fogta meg. Kalimpálhatott, rugaszkodhatott, vergelődhetett szive szerint. «Micsoda, még meg sem fogtok? Akkor jól van; én is csöndes leszek.»

És nem ütött. Sem ő nem ütött, sem a fia. A fenyegetés maradt üres szó; a szándék maradt üres szó; a hadüzenet maradt üres szó. Be nem váltott ígérettel az ajkán mulik ki egy olyan politikus, a ki tizenöt évig intézte hazánk sorsát, a nélkül, hogy eredeti elveinek egyetlen pontocskáját beváltotta volna. Politikai halála teljes összhangban van politikai életével. Soha sem tagadta meg magát abban, hogy meggyőződését meg ne tagadja.

Ez a czigánykodó vitézkedés a nagyközönség rossz emlékező-tehetségére volt alapítva. A felvonulás sippal-dobbal történt, nagy hangon. Az összeférhetelenségi lörvényjavaslatban megtámadva látta Tisza István gróf a magyar társadalom békés egységét és a közgazdasági tevékenységhez fűződő munkaszabadságot. Nem csoda hát, ha nagy garral készült ellene. Mert a társadalom egysége és a demokrácia — ezek mégis csak nagy értékek.

A bajvívás könnyebbsége okából meglepő handikapirozást hajtott végre önmagán. Levetette magáról közkereseti jövedelmeit. Ezek ugyanis teherként nehezettek rá, mert annak a gyanunak szolgáltak volna tápszerűl, hogy a gróf ur nem önzetlenül küzd.

Megszabadulván a közkereseti terhektől, az ellenség keresésére indult. Nem gondolta meg, hogy rátalálhat. Azt hitte, elbuvik előle. Hiszen vele tartott az öreg Tisza is. Ki merészkednék szembeállani az öreg Tisza hagyományos hatalmával?

De lám az ellenség sem el nem bujt, sem meg nem futott. Ott álltak szemben egymással azok, akik *megrontották* a közéletet, azokkal, akik azt meg akarják *tisztítani*. Izgalmak között várta népünk az összeütközést. A Tiszák ultimátummal jöttek. Vagy — vagy. Azonban alkudozni kezdtek saját ultimátumuk fölött.

Czigányvásárt csináltak nézeteikből. Az ezres-bankók nyergéből leszállottak a rézkrajczárok szférájába. De ez fokról-fokra történt. Mindenik tokon elhelyeztek egy kelepczét. Hátha mégis csak történik egy vigyázatlan lépés. Tudták, hogy sorsuk most dől el. Föl is állították az alternatívát: vagy érvényesül a nézetük, vagy a javaslat ellen szavaznak.

A javaslat ellen szavazni annyit jelentett a kabinetkérdés fölvetése után, mint kivonulni a pártból s akna-oppozíció helyett nyílt opposzícziót tolytatni. Ezt jól tudták. Ezt az öreg Tisza egy hírlapi levélben be is ismerte. Mégis hirdették,

hogy a javaslat ellen szavaznak. Jön tehát végre a nagy «haddelhadd!» Borzongva látjuk majd a szörnyű összeütközést. A Lloyd-klub falai megrepedeznek s a párt bordáinak recsegése kihallszik a nyílásokon.

Fegyver-kovácsok rémes kalapácsa hangzott hetekig. Nyilakat hegyeztek, kardokat köszörültek, sisakot, pánczelt fényesítettek. Föl is öltötték a nehéz fegyverzetet. Ugy jártak-keltek, hogy rengett a föld lábaik alatt. Csörömpölés zavarta meg az emberek álmát. Villamos feszültség töltötte meg a levegőt. Borús jóslatok sötét felhői hömpölyögtek a látóhatáron. Visszafojtott lélekzettel találgatta a remegő nemzet, hogy minő eseményeket hord méhében a viselős idő.

De ime, rendben vagyunk. Pánczél, kard, buzogány, gerely, nyíl, kelevéz és sisak — ez mind csak komédia volt. A bajnokok szép csöndesen meglapultak a hatalom árnyékában. Kisült, hogy még színpadi viharokra sem képesek többé a Tiszák. Ők is csak szögek, csavarok, kerékfogak és szijak a szavazó-gépezetben. Most már még alkatrészeknek sem jók. Elkoptak, megrozsdásodtak, gyöngék. Hasznosak soha sem voltak. Most már nem is félelmesek.

Ez a híres fegyverkezés erőpróba volt. Erejüket próbálták ki a Tisza-lexszel is. De gyöngéknek bizonyultak. Erőpróba volt a nagyváradi beszéd is. De ezzel is meg kellett hátrálniok. Most eljöttnék látják az időt az utolsó nagy próbára. Remélték, hogy ez sikerre vezet. Hiszen az emberi önzésre fektették sikerük reményét. Ez már csak nem csal, Az önzés nem ingatag bázis. Ki ne akarna munka nélkül nagy jövedelmekhez jutni? A haszonlesés mégis csak erősebb indulat, mint a közjó szeretete.

Hetven-nyolczvan tagra tették azoknak számát, akiknek magánérdekét a törvényjavaslat sérti. Ezek tehát biztos cimborák. De vannak, akik nem folytatnak ugyan »közgazdasági tevékenységet«, azonban »kigázolják« hol ezt az ügyet, hol azt. Pénzért teszik ugyan, de teszik. Pört, katonaszabadságot, vállalatot, hivatalt gázolnak ki. Ezekre is föltétlenül lehetett számítani. Ilyenfórmán azt rebesgették, hogy százötven ember uszik a Tisza-áramlatban.

Ilyen számítással készültek a letűnő korszak emberei az utolsó mérkőzésre. A számítás cserben hagyta őket. Az ország megunt hordozni a haszonlesés szennyét és meg akar tisztulni. Ezt az akaratot megértette a képviselőház. Kárba veszett ennélfogva minden fortély és minden erőlködés. A politikai tisztesség fölébred és elindult a maga dicsőséges útjára. A Tiszák, mielőtt csatáztak volna, elhullottak.

Az erzsébetvárosi templom felavatása.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, május 16.

A király ma apostoli méltóságának megfelelően a katolikus egyház egy lélekemelő s fényes ünnepén vett részt. Ma avatták föl illő pompával az Erzsébetváros új templomát, a melynek alapkövét is az uralkodó tette le 1895. évi október 20-án.

A főváros, mint kegyur, ritka áldozatkész-séggel emelt új, fényes házat az Isten tiszteletére, amelyet Kohl Medárd püspök nagy s diszes egyházi segédlettel szentelt meg. Az új templom felavatását pedig a gyengélkedő hercegprímás helyett Schlauch Lőrincz nagyváradi biboros püspök végezte a koronás király, a kormány, a hatóságok s a hadsereg képviselői, továbbá nagyszámu előkelő közönség jelenlétében.

Az ünnepnek pompás tavaszi idő kedvezett s a verőfényes szép napon rengeteg közönség szállotta meg a templom környékét, s a hozzá vezető utcákat. Az Erzsébetváros általában ünnepi díszet öltött. A házak fel voltak lobogozva, az erkélyeket szőnyegekkal és czimerekkel ékesítették. Különösen diszes volt a Dohány-utca, a melyen át a király az ünnep színhelyére hajtatott és a Szegényház-tér, amelyen az új templom emelkedik. Az árboczokra tűzött nemzeti lobogók és magyar czimerek festői szeretet adtak a templomnak, melynek ormán és tornyain óriási czimeres zászlókat lengetett a tavaszi szél.

A rendőrség, melynek élén Splényi Ödön báró tanácsos intézkedett, már kilencz óraker elzárta a teret, a hová csak a meghívott közönség mehetett. A Dohány-utca sarkától a templomig az erzsébetvárosi polgári leány- és fiúiskolák növendékei alkottak sorfalat Lád Károly igazgató vezetése alatt.

A templom tíz óráig zárva volt, mivel nyolcztól tizig a fölszentelés szertartását végezte dr. Kohl Medárd püspök fényes segédlettel. A fölszentelés után megnyitották a templomot, a melybe csak belépőjeggyel lehetett jutni. A főbejáratnál a szentélyig a fővárosi díszruhás csatlósai alkottak díszőrséget. A rendet a székesfőváros fiatalabb tisztviselői tartották fenn Almády Géza tanácsos vezetésével.

A fényesen kivilágított templomban tíz órától fogva kezdtek gyülekezni a polgári, papi és katonai méltóságok magyar díszben vagy fényes egyenruhában.

A piros posztóval borított föntartott helyeken ültek: Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula, Lukács László, Plósz Sándor és Széchényi Gyula miniszterek, Gromon Dezső államtitkár, Apponyi Lajos gróf magyarországi udvarnagy, Csáky Albin gróf a főrendiház elnöke, Jókai Mór főrendiházi tag, Károlyi György gróf, Dárday Sándor az állami számvevőszék alelnöke, Császka György kalocsai érsek, Hornig Károly báró veszprémi és Desseoffy Sándor csanádi püspök, Szalay Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója, Schullora István min. tanácsos, Radisits Jenő min. tanácsos, az orsz. iparművészeti múzeumigazgatója, Rudnay Béla főkapitány, Geguss Gusztáv kir. főügyész, Erődi Béla tankerületi főigazgató, Kisfaludy A. Béla a tudományegyetem, Hlosvay Lajos a műegyetem és Hutiray Ferencz az állatorvosi főiskola rektorai, Várossy Gyula pápai praelátus, Krizsán Mihály pápai kamarás, szeminárium igazgató, Takács Menyhért jászói prépost, Kapossy József

a Szent István-társulat igazgatója, dr. *Hazay* István, a miniszterelnök titkára, *Gelléri* Mór kir. tanácsos, *Steindl* Imre, min. tanácsos, műegyetemi tanár, a templom építője. A katonaság részéről megjelentek: *Lobkovitz* Rezső herceg, hadtestparancsnok, *Bolla* Kálmán altábornagy, honvédségi adlátus, *Rohonczy* György altábornagy, térparancsnok, *Czibulka*, *Gaudernak*, *Klobucsár*, *Csesznák* altábornagyok, *Attems* gróf, *Frey* lovag, *Potyárek*, *Steininger*, *Stessel*, *Albach* és *Seller* tábornokok, *Weber* és *Hempel* őrnagyok, *Vaszary* parancsörtszt, illésfalvi *Papp* Mihály és *Tóthösy* századosok. A székesfőváros képviselőiben ott voltak: *Márkus* József főpolgármester, *Halmos* János polgármester, *Rózsavölgyi* Gyula és *Matuska* Alajos alpolgármesterek, *Almády* Géza, *Vosits* Károly, *Lung* György és *Bárczy* István tanácsosok, *Eszláry* Sándor, *Márkus* Imre, *Pesti* Ferencz, *Hamvay* Sándor ker. előjárók, vásárhelyi *Wodianer* Hugó, *Gerenday* Béla, s általában teljes számmal a fővárosi törvényhatósági bizottság tagjai.

A fölszentelési ünnepély teljesen a szerint a program szerint folyt le, amelyet mi lapunk tegnapi számában közöltünk.

A templomba fél tizenegykor érkezett dr. *Schlauch* Lőrincz nagyváradai biboros püspök, aki a hercegprimás fölkérésére az első szentmisét mondotta az ujonan fölszentelt templomban. A biboros főpapot a bejáratnál *Halmos* János polgármester és *Tóthfalussy* Béla erzsébetvárosi plébános, valamint a segédkező papság fogadta. A bibornok a budapesti papnövendékek által énekelt »Ecce Sacerdos« hangjainál vonult be a templomba s nyomon követték a polgármesterek és a tanács tagjai. *Schlauch* egyenesen a szentélybe ment és átöltözött a miséhez. Majd az összes papokkal, a kormány tagjaival, a tábornokokkal és a főváros képviselőivel a főbejáratához vonult, hogy fogadja a királyt.

Tizenegy órakerugó eljenzés jelezte a király jöttét. A király nyitott udvari hintón érkezett a templom elé *Paar* Ede gróf lovassági tábornok és *Boltfras* tábornok főhadsegédek, továbbá *Pillik* őrnagy szárnysegéd kíséretében.

A királyt *Márkus* József főpolgármester üdvözölte, kifejezve a székesfőváros halálját ő felsége gyöngéd figyelméért, hogy a templomnak nemcsak alapkövetélteli ünnepén, de fölszentelésén is megjelent. A király így szólt:

— Örömmel jöttem ide, hogy részt vegyek a fölszentelés ünnepén. Ez a templom gyönyörű, egyike a főváros legszebb templomainak.

A király ezután kezét fogott *Szell* Kálmán mi-

niszterelnökkel és katonásan köszönt a megjelent előkelőségeknek. Majd a templomba lépett és megcsókolta a *Schlauch* biboros által feléje nyújtott feszületet. A templomi ének- és zenekar *Göndöcs* István karnagy vezetése alatt rázendítette a «Magyar királyhimnusz»-t, melynek szövegét *Jókai* Mór és zenéjét *Erkel* Ferencz írta. Az Erzsébet árvaház, a Magyar gazdasszonyok árvái és a kispapok énekeltek a megható himnuszt, melynek hangjainál a fényes gyülekezet bevonult a pazarul kivilágított templomba. Az ünnepi hangulatot emelte a templom összes harangjainak a megkondulása.

A király a szentélybe érve a főoltár jobb feléi elhelyezett imazzámolyra térdelt és buzgó ájtatóságba merült.

Erre megkezdődött a szent mise, a melyen *Schlauch* Lőrincz biboros püspök pontifikált fényes segédlettel, a melynek tagjai voltak: *Pellet* ezimzetes püspök, *Palotay* praelátus, *Felszer* Antal nagyváradai kanonok, dr. *Szemety* Géza pápai kamarás titkár, *Mayer* Antal p. kamarás szertartó a bibornok udvari papjai, továbbá *Várady* Árpád és *Klinda* Teofil kanonok, *Krizsán* Mihály pápai kamarás igazgató, *Czobor* Béla egyetemi tanár, *Eitner* Elemér esztergomi főzékesegyházi igazgató *Purt* Iván tanulmányi felügyelő, *Tóthfalussy* plébános és az erzsébetvárosi lelkészek. Mise alatt a kispapok és az árvaleányok több régi magyar egyházi dalt adtak elő. *Rambovszky* Mariska művészileg énekelte Gounod »Ave Máriaját«, míg *Takács* Mihály remekül adta elő, a Szűz Mária hazánk reménye című bariton szólót. A mise végeztével a vegyes kar orgona kísérettel a magyar Himnuszt énekelte.

A király aki az egész szertartás alatt a térdeplőn buzgón imádkozott, a Himnusz hangjai közben ment végig a templomon, amelyet alaposan szemügyre vett. A főbejáratnál bemutaták ő felségének mindazokat, akiknek a templom építésénél részük volt.

Márkus József főpolgármesternek, a király ezt mondta:

— A templomnak ugy a külseje mint a belseje igen szép. Feltűnő sok művészi ablak van, ezeket is a főváros csináltatta?

A főpolgármester azt válaszolta, hogy magánosok is ajándékoztak alapítványként üvegfestésű ablakokat a templomnak.

Halmos János polgármesterhez a király így szólt:

— Nemde, a főváros sok templomot épít?

— Igenis, felség, mert az összes plébánia-templomokról, mint kegyur, a székesfőváros gondoskodik.

Az új templomról magasztalással szólt *Rózsavölgyi*

völgyi alpolgármesternek, az építőbizottság elnökének, *Lung* tanácsos alelnöknek és *Almády* tanácsosnak, az ünnep rendezőjének, akihez e szavakat intézte:

— Az ünnep valóban szépen sikerült. Nagyon meg vagyok elégedve.

Majd *Tóthfalussy* plébánoshoz fordult:

— Hallom, hogy igen sok hive van.

— Hetvenezernél több, felség.

— És hányan végzik a papi szolgálatot? — tudakolta a király.

— Hatan vagyunk, felség, felelte a plébános, akitől még megkérdezte, mi fog történni a régi templommal. És meglepődéssel hallotta, hogy az a görög-katolikus templom lesz. Ezután *Steindl* Imrét szólította meg:

— Örvendek, hogy újra látom. Hogyan van?

Majd gratulált a mesternek új művéhez.

Most *Hauszman* Sándor építőmestert mutatták be a királynak, akitől azt kérdezte:

— Mióta építik a templomot?

— Kilencz év óta, felség.

— Az építés nagyon szépen sikerült, mondotta a király, aki meglepődéssel vette tudomásul *Hauszman*tól, hogy a templom összes munkálatait, külső és belső berendezéseit kizárólag magyar iparosok végezték.

Ezzel a szemle véget ért s miután ő felsége a jelen voltak és a főpolgármester bucsuüdvözlését fogadta, kocsiba ült és az egybegyűlteket lelkes eljenzése közben eltávozott.

Az ünnep végén *Szell* Kálmán miniszterelnök azt a kellemetlen felfedezést tette, hogy diszmagyar ruhájáról egyik magas rendjelének csillaga eltűnt. A miniszterelnök rögtön magához hívatta *Splényi* rendőrtanácsost, aki rögtön átkutatta a templomot, de a legszorgosabb kutatás mellett sem sikerült ráakadni az elveszett rendjelre, mivel a templomban csakis meghívottak vettek részt, igen valószínű, hogy a rendjel mégis csak megkerül, mert annak értékesítése mégis csak nehéz lesz.

Az ünnepség közben, mialatt a királyra várakoztak, a templom jobboldali parkányzatáról egy körörsza leszakadt és ezer darabra zúzódott a kövezeten. A kődarab, a melyet a szél által erősen lengtetett zászló ütött le, szerencsére nem ejtett kárt senkiben, noha éppen a várakozó sokaság kellő közepébe esett s így nagy ijedelmet okozott.